

Datum

29 augustus 2024

Geachte dames en heren,

Op 12 september debatteert u met minister Faber over het Vreemdelingen- en asielbeleid. De VNG vestigt uw aandacht op drie onderwerpen:

- Eigen bijdrage voor de opvang van Oekraïners: gemeenten kunnen pas aan de slag als gegevensdeling is geregeld;
- LVV: houdt de regeling in stand totdat er een werkend alternatief is gevonden;
- Spreidingswet: áls deze wet wordt ingetrokken, doe dat pas als de asielketen op orde is met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom.

Eigen bijdrage voor de opvang van Oekraïners

Per 1 juli 2024 zijn via een aanpassing in de regeling gemeenten verplicht om een eigen bijdrage te innen bij Oekraïners in de opvang met inkomen uit of – in verband met - arbeid. Dit is ook een wens van gemeenten. Vanaf 1 juli 2024 hebben gemeenten een implementatietermijn van 6 maanden.

Gemeenten zijn hiermee aan de slag gegaan maar lopen tegen een aantal problemen aan die de uitvoering vooralsnog onmogelijk maken. Het gaat met name om een aantal issues van rijkswege op het gebied van gegevensdeling waardoor gemeenten onvoldoende worden gefaciliteerd. En er zijn onduidelijkheden over de (juridische) mogelijkheden tot invordering wanneer iemand weigert te betalen en het handhaven hiervan.

Toelichting

De wettelijke grondslag voor een deel van de benodigde gegevens om iemands netto inkomen te bepalen ontbreekt waardoor gemeenten niet in alle gevallen kunnen beoordelen of zij over moeten gaan tot het innen van de eigen bijdrage.

Daarnaast is de Suwinet-pagina (ontwikkeld door het BKWI (Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen)) waarmee gemeente de hoogte van de inkomens kan controleren nog niet gelanceerd vanwege het ontbreken van de wettelijke grondslag voor een deel van de door gemeenten benodigde (fiscale) gegevens[1].

Hetzelfde geldt voor de bestandsuitwisseling via het Inlichtingenbureau dat gemeenten informeert over gegevenswijzigingen. Zolang de grondslag ontbreekt mogen gegevens niet worden uitgewisseld.

Het ministerie van A&M benadrukt dat gemeenten kunnen starten met het innen van de eigen bijdrage op grond van de informatieplicht van ontheemden zoals opgenomen in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO). Dit betekent echter een forse (handmatige) uitvoeringslast. Het maakt gemeenten bovendien afhankelijk van informatie van Oekraïners zelf. Dat vinden wij hoogst onwenselijk en eerlijk gezegd ook niet werkbaar.

Wat is nodig

- Dring er bij de minister op dat zij de juiste wettelijke grondslag regelt voor inzage in de benodigde gegevens zodat de dienstverlening via het BKWI en het Inlichtingenbureau kan worden opgestart;
- Roep de minister op antwoord te geven op de door de VNG gestelde vragen, waaronder een juridische toets en uitleg over instrumenten voor handhaving/invorderingen;
- Zorg dat de minister gemeenten faciliteert door tijdens de implementatietermijn opkomende vragen z.s.m. te beantwoorden en door bestaande informatieproducten -- waaronder de Handreiking – daarop aan te passen.

LVV – Landelijke Vreemdelingenvoorziening

De financiering van en medewerking aan de LVV dreigt door het kabinet te worden gestopt. Dit leidt direct tot ernstige en meer zichtbare problemen in steden zoals overlast. Ongedocumenteerden die al jaren in Nederland zijn en om uiteenlopende redenen niet (kunnen) terugkeren naar het land van herkomst, zullen bij sluiting van de LVV immers niet zomaar verdwijnen. Niet-meewerken aan uitzetting strafbaar stellen zal er eerder voor zorgen dat mensen uit het zicht van de autoriteiten verdwijnen.

Het resultaat is dat het voor gemeenten moeilijker wordt de openbare orde en veiligheid voor zijn inwoners te garanderen als ongedocumenteerden zonder onderdak of inkomen over straat zwerven.

Oproep

Daarom roepen we u op er bij de minister op aan te dringen de beëindiging van de LVV op te schorten tot er door het kabinet een werkbaar alternatief voor omgang met ongedocumenteerden is geïmplementeerd, zodat onze inwoners geen hinder van overlast ondervinden. Hiermee voorkomen we dat negatieve consequenties van beleidskeuzes op nationaal niveau worden afgewenteld op gemeenten;

Spreidingswet

Afgelopen 1 februari is de Wet 'gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen' (Spreidingswet) gepubliceerd in het Staatsblad. Voor 1 november 2024 moeten de Provinciale Regietafels bij de staatssecretaris aangeven welke gemeenten de plekken gaan realiseren. Momenteel zijn gemeenten bezig met deze regionale afspraken en voorbereidingen.

Tegelijkertijd heeft het kabinet aangekondigd te werken aan het intrekken van de Spreidingswet. Dat leidt tot een groter tekort aan asielopvangplekken, met gevolgen voor de leefbaarheid, openbare orde en veiligheid, participatie, integratie, volksgezondheid en solidariteit tussen gemeenten. Gemeenten zitten daarnaast in onzekerheid over financiële en organisatorische randvoorwaarden zoals de vergoeding van kosten die gemeenten maken.

Op de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 26 juni 2024 is met grote meerderheid (96%) een resolutie aangenomen waarin wordt opgeroepen op om de Spreidingswet pas in te trekken als de asielketen op orde is, met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom.

We roepen u op bij de minister aan te dringen op:

- Als de Spreidingswet wordt ingetrokken, dat pas te doen als de asielketen op orde is met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom;
- Gemeenten duidelijkheid en zekerheid te geven dat, zolang de Spreidingswet van kracht blijft, zij kunnen rekenen op uitvoering van de daarin vervatte afspraken over financiën en organisatie over onder meer de bestuurlijke verhoudingen en de kaders Tijdelijke Gemeentelijke Opvang. De VNG heeft overigens over het laatste per brief vragen gesteld aan het rijk die tot op heden onbeantwoord zijn.
- Maatregelen uit het nieuwe regeerprogramma die van invloed zijn op gemeenten voor invoering te toetsen op uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.